

Izhaja
trikrat na teden:
v torek, četrtek,
sobota.

EDINOST

ZA RESNICO
OD BOJA
DO ZMAGE!
IN PRAVICO!

Issued
threetimes a week.
Tuesday, Thursday
Saturday.

GLASILO SLOVENSKEGA KATOLIŠKEGA DELAVSTVA V AMERIKI IN URADNO GLASILO SLOVENSKE POD PORNE DRUŽBE SV. MOHORJA V CHICAGO.

ŠTEV. (No.) 35.

CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 22. MARCA — THURSDAY, MARCH, 22, 1923.

LETO (VOL.) IX.

Pismo iz Pariza.

za Edinost L. Kuhar.

Richelieu je svoje čni odkritosrečno pripoznal, da ima in mora imeti politika vedno dva obraza. Enega kaže širokim masam, publikumu, in v to svrhu mora biti našemljen, tako da napravi čober vtis na gledalce. Raznobarvne luči, ki se vsipavajo na oder, ta vtis še poglobijo. Drugi naravni obraz politike je poznan samo aktivnim soigravcem na odru, tistim, ki stojijo za kulisami. Tivejo koliko je šminke in koliko je umetne luči.

V najnovejšem času, v svetovni vojski in med mirovno konferenco, smo nešteto krat imeli priliko se prepričati o resnici Richelieuovega izreka: Široke ljudske plasti niti danes ne vedo, kako in zakaj je prišlo do svetovne vojske in na kateri podlagi je bilo sestavljeno besedilo mirovne pogodbe.

Mi smo gledali na oder! Tam smo videli plesati ožarjene od bujnih čarobnih luči razne doneče rečenice o svobodi, pravičnosti, samoodločbi narodov, civilizaciji, varstvu verskih manjšin itd. in mi smo se zanje navdušili. Vmes je godila svetovna žurnalistika svoj očarajoči koncert in mi smo bili zadovoljni s predstavo.

Poslušajmo sedaj pa rajši rek kardinala Richelieua. Kakšen pa mora biti potem naravni obraz mednarodnih zapletljajev, ki smo jih videli samo v bengaličnih luči? Mi nočemo nikakor imeti pretenzije, odgovoriti na to vprašanje, ker nam manjkajo za to najelementarnejši podatki. To je naloga zgodovinarjev, ki bodo v dobi prihodnjih desetletij šele trudoma skušali počati pravo sliko dogodkov, ki smo jih mi gledali pod ognjem gledaliških priprav. Naša ponižna naloga je, samo, zbirati iskricke resnice, ki padajo tu in tam, med javno mnenje ter tako nuditi zgodovinarjem svetovne vojske nekaj malih podatkov, ki bodo njih študij olajšali. Pri tem se hočemo omejiti in sicer na vprašanje, ki nas Slovane bolj direktno zanima in o katerem smo o tem časopisju že govorili.

Ostanimo pri vprašanju Carigrada.

Po vojski je državnik napadla nalezljiva bolezen; vsi namreč zaporedoma objavljajo svoje spomine ali memoire. Pred seboj imamo spomine admirala Tirpitz, spomine Winston Churchill-a, spomine poslanika Paleologa, nekaj spominov poslanika J. Cambona, spise admirala Boue de Lapeyere in Bienaimie. Nadalje zvezek boljševiskih spominov, ki niso nič drugega, kot tajni dokumenti ruskega vnanjega ministrstva, objavljeni od sovjetske vlade. Skušajmo se orijentirati v tem labirintu nasprotujočih si memoarov in izluščiti iz njih en sam dogodek, ki bo nam pa radikalno posvetil za kulise mednarodne politike.

Zastavimo se pri senzacionalnem uspelem begu nemških križark "Goeben" in "Breslau", katere je izbruh vojne "iznenadil" v sredozemskih vodah in ki se jim je posrečilo uteči slednjič v turške pomorske ožine.

Spomnimo se, da smo takrat 1914. silno občudovali mojstersko manevriranje teh dveh bojnih ladij in naše avstro-nemško časopisje ni zamudilo te prilike, da nam je natrobilo v ušesa o supremaciji nemškega vojnega brodograja nad britansko vojno mornarico. Žurnalistika aliiranih veselil je o tem dogodku raje molčala.

Že med vojsko so si nekateri radovedneži v Franciji in v Angliji stavili vprašanje, zakaj neki da angleška mornarica, ki vendar gospoduje v Sredozemskem morju, teh dveh nemških osamljenih križark ni mogla postreljati, ali pa poloviti. Po vojski so te vrste indiskretna vprašanja postala bolj pogosta in ravno zato se pisatelji "spominov" tako trudijo, zavrniti vse, če tuu prikriti očitke in vso radovedno kritiko.

Nič nam ne more biti ljubše, kot slediti temu zanimivemu boju, ker se bomo iz njega samo učili. Storimo to in opazujemo! Nanizali bomo nekaj dejstev, ki se nam zdijo popolnoma neovrgljivega značaja. Evo jih!

Dne 3. avgusta 1914 sta "Goeben" in "Breslau" obstreljevali nekaj mest ob alžirski obali. Že 2. avgusta so se angleško sredozemsko brodograje pod admiralom Sir Milne in francoske pomorske sile pod admiralom Bone de Lapeyere in Bienaimie združile, "da skupno ščitijo interese zveznih veselil v sredozemskih vodah." Nastop "Goeben" in "Breslau" je očitno nasprotoval anglo-francoskim interesom in pričakovati je bilo resnega spopada.

4. avgusta proti jutru se je združeno franko-britansko brodograje tako približalo nemškim križarkam, da bi lahko bilo odprilo uspešen ogenj. Sir Milne se takoj brezzičnim potom obrne na veliki štab britanske admiraličete v Londonu in prosi za inštrukcije, če naj strelja ali ne. Odgovor je bil lapidarno kratek in določil "da angleške ladje ne smejo streljati, ker rok angleškega ultimatumu Nemčiji še ni potekel. Zasedujte križarke!"

Angleški ultimatum je potekel 4. avgusta ob 11. uri zvečer. Sir Milne je torej imel mednarodno pravno veljaven izgovor, ga ni streljal na nemški ladji, a za francosko brodograje ta razlog ni obstojal, ker je Francija bila 4. avgusta že v bojnem stanju z Nemčijo. Zakaj admiral Bone de Lapeyere ni streljal, ko je vendar imel dve sovražni križarki pod cevi svojih topov? Ali se je dar imel dve sovražni križarki pod cevi svojih topov? Ali se je vzklonil željam britanske vlade in sprejel stališče svojega angleškega kolega? Tukaj postaja zadeva misteriozna. Začudljivo je s konstatacijo, da anglo-francosko brodograje hote ni izrabilo te prve prilike, uničiti dve sovražni vojni ladji.

(Dalje prihodnjič.)

IZ ZASEDENEGA RURA

Nemški rudarji silijo vlado za mirovno pogajanje. — Nemci uvidevajo, da so ustrelili kozla, ker niso sprejeli reparacijskih zahtev. — Nemci importirajo angleški premog.

Hamm, 21. marca. — Rudarska unija v Nemčiji je sprejela rezolucijo, v kateri zahteva od vlade, da stori čimprej mogoče potrebne korake, da se prične s pogajanjem s Francijo. Nemško delavstvo je do kraja sito neznoznih razmer, ki vladajo v Nemčiji vsled nepremišljenega koraka, ki ga je nemška vlada storila s tem, da ni podpisala reparacijskih zahtev, kar je rodilo posledice, da so Francozi zasedli Rur.

Nemci uvidevajo, da so izgubili igro.

Berolin, 21. marca. — Nemška vlada sama priznava, da je storila napako, ker ni ugodila reparacijskim zahtevam Francije. Nemčija kakoršna je danes, ni nikakor v stanu misliti na kakršni oboroženi konflikt s Francijo. Upanje, da bodo Nemčiji prišle na pomoč z posojilom ali moralnim vplivom tuje države je tudi brez podlage. Zedinjene države se za enkrat ne bodo vmešavale v nikak evropski spor. Anglija ima pa sama dela čez glavo, in se za enkrat tudi ne bo oficijelno vrgla v evropske kontinentalne zmešnjave. Tako je ostala Nemčija popolnoma sama in ji ne kaže drugega, kakor, da se uda in plača stroške za novo komedijo, ki se je završila v Ruru po njeni lastni zaslugi.

Angleški premog prihaja v Nemčijo.

Hamburg, 21. marca. — Včeraj so dospeli v pristanišče angleški transporti naloženi s premogom za Nemčijo. V prvi polovici tega meseca so Angleži izvozili v Nemčijo 375 tisoč tonov premoga.

Separatist Smeets ustreljen.

Cologne, 21. marca. — Separatistični voditelj Smeets, ki je baje vneto deloval za neodvisno Porensko, je bil zadnjo soboto ustreljen in neko zadnje poročilo naznanja, da je že tudi umrl.

Zedinjene države odklonile posredovanje.

Washington, D. C. 21. marca. — Protestno noto, ki jo je nemška vlada hotela poslati Franciji via Zedinjene Države, je bila odklonjena od državnega tajnika Hughes-a, ko jo je prejel od nemškega poslanika Diechoffa. S tem je uračno pokazano, da Z. D. ne žele vršiti za enkrat nikakega posredovanja mej Nemčijo in Francijo.

SPALNA BOLEZEN SE ŠIRI V KANADI.

Winnipeg, Man. — Zdravniški department naznanja, da je zadnji teden umrlo v Winnipegu pet oseb na spalni bolezn, ki se širi po okolici. Bolezen se pojavlja na človeku, kot lahka flu, zatem ga tlači hud spanec in bolnik spe po več dni, ne da bi se izbudil iz spanja. Ker pa bolezen vedno deluje na spečih bolnikih, njih veliko pomrje mej spanjem.

KRATKE AMERISKE VESTI.

Zedinjene države so podpisale pogodbo z različnimi gradbeniki za grajenje mornariške baze v San Francisco, Cal. ki bo tvorila centralno ameriškega vojnega brodograja v vodovju zapadne obale Zedinjenih Držav. Pogodbo je podpisal pomožni mornariški tajnik Roosevelt.

Vladni odbor za parobrodstvo je baje povabil privatne lastnike parobrodov na konferenco, na kateri se bo razmotrivalo, bi li bilo koristno za vlado in državo, da bi se vse trgovsko parobrodstvo oddalo privatnikom. Vedne spremembe v različnih vladnih odborih dela vladi velike preglavice pri urejevanju parobrodstva, vsled tega se je raznih državnikov prijel misel, da bi bilo bolje, oddati to obrt privatnikom.

Strašni sneženi viharji so divjali te dni po srednjem in zapadnem delu Zedinjenih držav. Po državi Colorado zlasti po okolici mesta Denverja so sneženi viharji razdejali po več krajih prometne zveze. Materijalna škoda se ceni na stotisoče.

Nepoznani banditi so predvčeršnjim napadli v St. Louis, Mo. tamkajšno državno banko. Osem uradnikov, ki so bili zaposljeni v bančnih uradih je moglo izstopiti iz svojih prostorov z dvignjenimi rokami, nakar so roparji pobrali vse vrednostne stvari, ter \$15,000.00 v gotovini, ter utekli neznanu kam.

Tornado, ki je divjal v državi Tennessee najbolj v okolici mesta Memphis, je povzročil mnogo več materijalne škode, kot se je to prvotno domnevalo. Sedanja poročila govore, da je nad 1 tisoč oseb brez strehe in da samo povzročena škoda na poslopih se ceni nad 1 milijon dolarjev.

V Waukon, Ia. je pogorel tamkajšnji najmodernejši mestni restavrant. Požar je izbruhnil, ko je kuhar pozabil zapreti plinovno cev; ko ga je čez nekaj trenutkov hotel našgati se je pri stropu nabralo toliko plina, da se je užgal in povzročil na mah velik požar.

Po takozvani illinojski dolini, skozi katero se vije reka Illinois, ki vsako spomlad rada prestopi svoje bregove in povzroči farmarjem precejšno škodo, se zopet kažejo znaki, da bo do letošnje spomlad velike povodnje. Reka narašča in v več krajih sil čez bregove že sedaj. Vremenoslovci opominjajo farmarje, naj letos počakajo s setvijo po teh krajih, ker vremenska narava kaže, da bo letošnje spomlad padlo veliko dežja.

Danville, Ill. je povozil vlak nekega John Hanley-a, ki je doma, kot kaže njegova žepna knjižica iz Muskegon, Mich. Strašno razmesarjenega so pripeljali v tamkajšno mestno mrtvašnico.

Richwood, Nebr. so te dni prohibicijski detektivni zaplenili veliko tajno kuhinjo, kjer so proizvajali vsakovrstno "železno vodo." Pet oseb, ki so se bavile s to obrtjo je pod ključem. Imeli so kotel, ki je držal nad 100 galonov.

V New Yorku je umrl te dni prominentni katoliški mož Stephen Farrelly, kateri je bil član več katoliških organizacij v Ameriki. Zadnja leta je bil poslovodja in podpredsednik Ameriške poročevalne časnikarske družbe v New Yorku. Katoličani so z njim veliko izgubili.

IZ JUGOSLAVIJE.

CENTRALISTIČNA USTAVA.

Najhujše zlo, ki razdira državo in ji branil pot h konsolidaciji je ustava, najvažnejše delo radikalne stranke in njej uslužbenih demokratov ter samostojnežev. Vidovdansko ustavo smemo smatrati za koreniko nereda v državi, za sredstvo, ki zastruplja javno življenje, za oviro, ki ne pripušča, da se izboljša naša valuta, da se povzdigne naše gospodarstvo in pade draginja, ki tare danes pretežno večino ljudstva. Nezadovoljnost naroda ima v veliki meri izvor v Pašičevi centralistični ustavi, kar sledi iz sledečih dejstev.

Ozrmo se nazaj na čase ustavotvornih bojev. Vsi vemo, da si še na dan glasovanja Pašič ni bil na jasnem, ali se mu bo posrečilo dobiti absolutno večino za ustavo ali ne, dasi je ponujal težke milijone v izplačilo haka turškemu begom. Nad četrtno poslancev takrat sploh ni posečala sej ustavotvorne skupščine. Kdo more tedaj trditi, da je ustava izraz volje Srbov, Hrvatov in Slovencev, ako glasuje zanjo komaj večja tretjina izvoljenih poslancev? Iz tega sledi, da je ustava diktat manjšine nad večino, izvojevan na pravcati balkanski način. Tako je umelo tudi inozemstvo ta velevažni cin ter odgovorilo nanj s — padcem dinarja. V mesecih po sprejetju ustave je padel dinar v Curihu od 12 na 6, torej na polovico predustavne vrednosti. Vse umetne kumanudijeve in Plavšičeve injekcije z ameriškimi dolarji in avst. zlatimi kronami niso izdale nič in tudi Stojadinoviču se poskus ne more posrečiti, dokler se ne odpravi in popravi glavna krivda, ki jemlje inozemstvu zaupanje v nas — ustava. Dokler si bo država stali Hrvati in Srbi kot sovražniki nasproti, ni niti misliti na izboljšanje valute, ker prepreči že v kali ta, kar zamisli drugi in narobe.

Centralizem bi se morda mogel držati — vsaj nekaj časa — ako bi bil upravni aparat v Belgradu na višku in bi predstavljala prestolica središče, kakor recimo Pariz, vrhunec kulture in izobrazbe v državi. Tega si pa menda tudi "največji optimist v državi ne upa trditi. Belgrad ni Pariz in ne more postati srce jugoslovanskih narodnosti, dokler se razmere tamkaj korenito ne izpremene. Naši uradniki se branijo Belgrada in beže iz njega, služijo raje po najbolj zakotnih krajih, kakor po ministrstvih, zapuščajo službe in se vračajo v domovino. Zato manjka dobrih poznavalcev razmer, zato se upravni aparat ne more izboljšati. Belgrad si ni znal pritegniti najboljših moči iz cele države, ker je odločevalo strankarstvo, ne pa sposobnost.

V obče pa je razlika med severom in jugom naše države iz kulturnega in gospodarskega vidika tako velika, da bi se tudi v zgornjem najugodnejšem slučaju centralistična uprava ne mogla dolgo vzdržati. To vidimo, recimo, najbolj na šolskem polju v Sloveniji, kjer so šole v uspehih katastrofalno padle vsled centralističnega stremljenja Ljubljanskega višjega šolskega sveta. Počasi prihaja iztrenjevanje in spoznavanje, da je treba mladino navajati na resno delo, ne pa puščati, da pride do izenačenja z jugom. Isto razložimo (Dalje na 3. strani.)

PO SVETU.

Prva poročila iz Jugoslavije naznanjajo o volitvah, ki so se vršile v Jugoslaviji 18. marca zadnjo nedeljo, da sta stari lisjak Pašič, in njegova stranka dobil izmej vseh strank največje število glasov. Pašičeva stranka ima na podlagi teh poročil, 120 poslancev v zbornici. Za njim pride Radić in njegova stranka hrvaških agrarcev s 72 poslanci. Ostalo število poslanskih mest, ki znaša nekako okoli 312 sedežev je razdeljeno med ostale stranke, katerih je baje nad 10 v Jugoslaviji. Ker je v Jugoslaviji v strankarstvu pravi politični babilon, zato tudi nobena stranka ni dobila večine in Srbi bodo vladali še naprej kot sedaj. Če kje velja — tu velja prepovor: kjer se pripravata dva, tretji dobiček ima!

V Bulgariji imajo novo ministrstvo, ki je sestavljeno iz samih mladih fantov. Stambouliski, ki je ministrski predsednik je 42 let star, vsi drugi ministri izvenzemski enega, ki ima 33 let so mlajši kot 30 let. Ljudstvo imenuje novi kabinet "fantovsko ministrstvo."

Na Japonskem so se pričeli kazati mej masami znaki revolucionarnega duha. V mestu Nara je že prišlo te dni do krvavih spopadov mej oblastni in revolucionarji. Japonski časniki poročajo, da je to prvi pojav revolucionarnega duha v zgodovini Japonske. Oblasti so prepričane, da se je ta duh raznesel deloma iz Kitajske, deloma iz boljševiske Rusije.

Voditelji Irške proste države poročajo v svet, da se je za Irsko pričelo novo življenje. Uporno gibanje republikancev je ugonobljeno in mir in red se vrača v deželo. Irsko se bo sedaj razdelilo v posebne okraje in province. Tudi se bo preuredilo lokalne vlade, po modernejšem in bolj praktičnem načinu.

Iz Berlina poročajo, da so francoske vojaške oblasti čepor tirale do sedaj skupno 1084 oseb iz zasedenega okrožja. Vsi so bili baje proglašeni kot nevarni elementi napram francoskem oblastem.

Glasom zadnjih poročil iz Rige, se Litvinska izraža proti odredbi vrhovnega sveta lige narodov. Litvinci pravijo, da se rajše bojujejo do zadnjega moža, kakor pa da bi pustili Vilno Poljakom.

DENARNE POŠILJATVE.

Vaš denar, ki ga boste poslali za Velikonočne praznike svojim domačim v staro domovino bo najhitreje na svojem mestu, če ga pošljete skozi naše podjetje.

Včerašnje cene so bile jugoslovanskih dinarjem:

100 — Din.	\$ 1.35
500 — Din.	\$ 5.60
1000 — Din.	\$11.60
2500 — Din.	\$29.00
5000 — Din.	\$57.00
Za italijanske lire:	
50 — Lir.	\$ 2.95
100 — Lir.	\$ 5.60
300 — Lir.	\$15.90
500 — Lir.	\$26.00
1000 — Lir.	\$51.00

Pri večjih svetah, ki presegaajo 20 tisoč Din. ali 2 tisoč lir, damo še posebni popust. Predno pošljete denar čez druge tvrdke se spomnite na naše podjetje, ki bo Vam poslalo Vaš denar v stari kraj ceneje in hitreje, kakor kje drugje. Naše cene so vedno najnižje!

Vse pošiljave naslavlajte na: BANČNI ODDELEK EDINOST 1849 W. 22nd. St. Chicago, I

vah. K me kedaj kdo drugi kakšno paye, mu hitro zamašim usta, tem zluđjem pa ne morem in ne morem. Če jim ena dam pa piskru, jeh dabim kar povducata nazaj. Taku se pa ne spleča. Iz sujga možganskega žaklja sem že vse smeti ven stresu, pa jeh v suje cajtenge djav, pa neč ne pamaga. Takih pa še ne. Pa še več, njegovi naročnik se množe, zmeraj jeh je več, mene pa puščaja. V zadnjem je ena naročnica pisala, de takeh grđih cajteng, kokr so te k jeh jest urejumi neče več brat, je djala jest berem Edinost k je dobr list ne pa te tuje newyorške atrobe, k je vse nastrižen iz starakrajških listu. Paveđu m je tud, de je še tud prstava, de zdej dnar pašilja skuz vas, de je buljše kokr pa čez njegov ofis. Pa takih pisem dabim več tud od drugih. Tu ga je pa še nejbil ujezlu. Kar škrtu je s zabmi k je tu zgavoru. Je djav: "Kranc so nas zmerem čislal, zdej pa nas zapuščajo. Zeksarjev ata kar fantazirajo in s suja palčka tovečja pa tleh. Pa tud mene ta balezen prjemlje."

Teku vidte delate vi trubl po svejt. Pa nej jest vas potem lajkam. Vsem sujem prjatlem sm se že zameru zarad vas. Kaku smo ga včas cukal skupej, zdej je pa vse tu lepu življenje proč, pa samu zarad vas. Nikdar ne b pršu več v Čekago, če ne b imu tle nekaj k me taku strašansku vleče de pridem. Ampak če mislijo, de jem bom to skrivnost pavelu se pa že prov debel motjo. Pavle ima preveč skušenj z njim.

Pa velik noč sem se pa namenu, de s bom kupu en automobilk, al kokr že pa kranjsk prav teju mu šimelnu Pepe v joli dalin "samodrč." Dnarca rejs nemam, ga bom kupu pa na obroke. Če me pa ktera al pa kter kej lajka, mi nej pa malu pamaga, de s bom lažje kupu tejsa salamenskega šimlčka, ki jeh Henry Ford u suj šapi dela. Potem se bom pa vsej Vamerik vozu. Obiskavav bom suje prjatle in prja-

telce in vejm, de prov fajm se bomo imel kamorkoli bo prišu Pavle Zgaga.

IZ JUGOSLAVIJE.
(Nadaljevanje s 1. strani.)

čaranje doživlja uradništvo in učiteljstvo v centralističnem združenju. Danes morajo tudi največji optimisti priznati, da so nasedli, ker — centrala ne deluje.

Tako doživlja centralizem, ki ima podlago v ustavi, polom na celi črti. Praksa je dokazala, da je centralizem nemogoč in, da je treba ustavo revidirati. Navzlic temu pa čitamo še dan na dan izjave raznih političarjev, ki se izjavljajo proti reviziji ustave, dokler se "praktično ne preizkusi." Takim možem ni za državo, temveč le za lastno stranko in osebno korist. V kalnem ribariti je uspešneje, kakor v čisti vodi. Komur pa je za kulturo in napredek, enakopravnost državljanov in poštenost, za izboljšanje valute in ublažnje draginje, ta mora delovati za revizijo ustave, za bratski sporazum med Srbi in Hrvati in za zakonodajno avtonomijo Slovenije.

Najnevarnejši nasprotnik reviziji ustave je g. Pašič, čegar delo je ustava. Pašič je načelnik radikalne stranke ter Velesrb z dušo in telom. V sredstvih ni iz-

DRUŽBA SV. MOHORA
izda za l. 1923 sledeče knjige:

1. Koledar za leto 1924.
  1. Življenje svetnikov. 4 snopič.
  3. Slov. Večernic 76 zvezek.
  4. Kemija.
- Udmina stane 1 dolar. Kdor želi še vezani molitvenik doplača 30 centov.
- Oglasite se približno do 5 marca 1923.
- *Zastopnik Družbe sv. Mohora v Ameriki:

REV. J. M. TRUNK,
P. O. Berwick, N. Dak.

birčen, da se vzrži na krmilu. Rad bi se uveljavil tudi pri nas. Njegovo glasilo so "Jutranje Novosti." Toda kakor se dogaja večkrat v življenju, je tudi tukaj govorjenje srebro, molčanje zlato. "Jutranje Novosti" nam zamočje pravo mišljenje radikalov. Da izvemo resnica, moramo čitati njihova v cirilici pisana glasila. Tam pa izvemo čisto druge reči. Tako n. pr. obžalujejo radikali, da niso zasedli Zagreba kot zmagovalci in narekovali Hrvatim svojih pogojev. Onj nas torej ne smatrajo za brate, enakovredne sebi, temveč za premagane Avstrijce, dobre, da plačujemo davke, služimo v vojski in hlapčujemo srbski radikalni gosposdi nekako tako, kakor je morala nekdanj borna srbska para slušati ukaze vsemogočnih begov in se trese še dandanes do brodušni, a malo izobraženi srbski seljak pred povelji prefriganih radikalnih valptov. To pa ni svoboda in enakopravnost, o kateri smo sanjali nekdanj, ko smo ječali škrlatje z zobmi pod kruto tujscevo peto. Zato pa povejmo jasno in brez pridržkov dne 18. marca s krogljico v roki koruptni belgarjski porodici in njih eksponentom v Sloveniji: "Ker nam je napredek države

nad vse, zato odklanjamo vas in vaše kandidate, ker ne moremo pričakovati od vas, da nam pripoznate pravico urediti si razmere v lastni hiši po svoje."

Veliko fantov se salamensko zmoti, ko misli, da bo postal svoboden, ko se enkrat poroči.

Ljubezen se prične pri samem sebi.

VSE CENJENE ZASTOPNIKE

prav uljudno prosimo, da naj nam blagovolijo takoj vrniti vse preostale Kole-darje "Ave Maria." Naročila še vedno silno prihajajo, a nam so zadnji že davno pošlji.

Prosimo vse cenjene zastopnike, da upoštevajo to našo prošnjo.

POZOR IGRALCI HARMONIK

Izdelujem slovenske, nemške in kromatične harmonike, enako kakor si kdo želi. Popravljam vsakovrstne harmonike, delo garantirano, cene so zmerne. Pišite po naš cenik. Se priporočam rojakom širom Amerike za naročila. S spoštovanjem

ANTON MERVAR,
6921 St. Clair Avenue,
CLEVELAND, O.

V zalogi imam tudi vsakovrstne LUBASOVE HARMONIKE.

ZAJTERK! KOSILO! VEČERJA!

Te tri ipotrebujemo sleherni dan. Da se pa oskrbi dobro in okušno zajterk, kosilo in večerjo, je potreba dobiti kakih dobrih stvari, zlasti dobrega mesa itd. Tega pa dobite najboljšega, če ga greste kupiti k:

MATH. KREMESEC
SLOVENSKI MESAR

1912 West 22nd Street, Chicago, Ill.
Phone: Canal 6319.

Pri njemu se dobi vedno najboljšo vsak dan sveže meso, suho po domačem načinu prekajeno meso in prave domače

"Kranjske klobase," doma narejene po slov receptu. Gospodinjje zapomnite si to!

SKUPNO POTOVANJE.

Več oseb se je priglasilo, da bi radi videli, ko bi se posebej zbralo kaj več Slovencev in bi šli skupaj domov letos poleti.

Mi smo za to in smo pripravljene posredovati in stvar urediti.

Zato vsi, ki so namenjeni letos domov in ki bi radi imeli na poti družbo in varstvo naj se takoj zglasijo pri uredništvu našega lista.

Čas za priglasenje je do velikenoci.

"Edinost."

ZA PIRUHE

je prav gotovo, da se boste spomnili zopet svojih dragih domačih, in jim poslali kak dar za praznike. Da bo Vaša pošiljatev dospela pravočasno za praznike na svoje mesto, bo prav, da jo pošljete takoj in sicer pošljite jo skozi

BANČNI ODDELEK "EDINOSTI"

ki dostavlja denar v staro domovino najhitreje in najceneje po dnevnem kurzu istega dne, ko prejme denar. Poizkusite enkrat naše podjetje v tem oziru, in vedno se ga boste posluževali radi njegove najboljše postrzebe.

ROJAKI PODPIRAJTE SVOJE LASTNO PODJETJE!

Zakaj naš narod zaupa svoje bančne posle nam

Zato ker smo včlanjeni pri Federal Reserve Bank, kateri mesečno poročamo vse naše poslovanje, ker je naša banka pod vladnim in državnim nadzorstvom kakor tudi Chicago Clearing House Association in posebej pa še, ker imamo sposobno in izvrstno uradništvo in upravni odbor, ker smo si v teku tridesetletnega obstanka, radi naše poštenosti in točnosti, pridobili zaupanje za vse oddelke našega poslovanja.

VSAKI MORE PRI NAS

- vložiti varno svoj denar,
- kupiti prvovrstne hipoteke (mortgage),
- poslati denar na vse strani sveta,
- kupiti parobrodne listke za vse prekomorske črte,
- kupiti državne, mestne, okrajne in obrtne bonde.

Če ima kdo za krajši čas vložiti na obresti 1,000.00 ali več, urediti kakšno zapuščino, pooblastiti zastopnika svoje oporoke, ali pa urediti kako gospodarsko transakcijo, ali če ima, naj bo že posameznik, društvo ali združga, denar za investirati, naj se vedno obrne na našo

NAJVEČJO, NAJSTAREJŠO IN NAJBOLJ POZNANO JUGOSLOVANSKO BANKO V ZDRUŽENIH DRŽAVAH, KATERA IMA NAD TRINAJST MILIJONOV DOLARJEV IMOVINE, in to je

KASPAR STATE BANK
1900 Blue Island Ave. in vogal 19ste ulice
CHICAGO, ILL.

KAPITAL IN PREBITEK
\$1,250,000.00

BANČNA TRDNJAVA JUGOSLOVANOV V AMERIKI

Veselo Alelujo

VSEM CENJENIM DELNIČARJEM (KAM) IN VSEMU SLAVNEMU OBČINSTVU!

POZOR!

POZOR!

KJE MNOGI HRANIJO DENAR?

Ali ne v stavbinskem in posojilnem društvu "Slovenski Dom"? Pa zakaj? Zato, ker vedo, da je to prvo in najstarejše in tudi najmočnejše slovensko društvo te vrste v Chicago.

Uradniki in direktorji so hišni posestniki. Oni jamčijo varnost in sigurnost hranilnih vlog z vsem svojim premoženjem. Društvo posojuje denar po 6% na prve hipoteke (mortgages). Delnice izdaja v treh oddelkih: oddelk A. so po 25 centov. Oddelk B. po 12 in pol centov in oddelk C. po \$75.00. Zadnje se plačajo samo enkrat in iztečejo približno v 5 letih. 59. nova serija bo izdana prihodnji torek večer dne 3. aprila t. l. Vsi oni, ki hočejo vzeti nove delnice, naj se oglasijo v Cerkveni dvorani.

Društveno premoženje \$270,000.00.

URADNIKI:

Frank Grill, predsednik. Joseph Zupančič, tajnik 1824 West. 22nd Place.
Louis Duller, podpredsednik. John Terselich, blagajnik.

POMOŽNA TAJNIKA:

Anton Kremesec. John Petrovčič, ml.

NADZORNIKI:

Anton Gregorich, Frank Kozjek,
Louis Bobich, Andrew Glavach,
Peter Prah, Max Omerzel.

ČRNA SMRT

Spisal
FR. Ks. Meško.

Prvotna groza ljudstva, z upanjem oslajena, se je pri mnogih izpremenila v nemo, brezbržno topost. Leno, neobčutno so čakali, kaj prinese prihodnja ura, drugi dan: smrt ali čudežno rešitev? Vseeno! Pri drugih se je strašna duševna in telesna napetost, s katero so pričakovali nesreče, a obenem vedno upali rešitve, nenadne in čudežne, pojavila čestokrat v očitni blaznosti. Bruhnila je na dan nenačoma, z neukročeno silo, in strašnih izbruhov strasti, v neusmiljenih, nezaslišanih grozodejstvih. Zakoni, božji in človeški, pisani in nepisani, so postali kakor dih v vetru, pražen zvok, ki se nihče ne zmeni zanj. Padale so vse meje med dobrim in zlim, med dovoljenim in prepovedanim, brž ko je poseben dogodek in povod zbudil v ljudeh živalske nagone in sile.

V Ptujju je bilo uradno zatvorjenih in zapečatenih že 17 hiš. Kjer je videla na hišnih vratih začrtan velik križ, je neusmiljena morilka lahko šla brezskrbno mimo. Kaj naj se tu ustavlja? Nikogar bi več ne mogla pokositi, ker bi nikogar ne našla.

Ulice so bile prazne in samotne. Le smrt je stopala po njih ob vsaki uri; pred njo blede žena z osteklenelimi očmi; groza, za njo sklonjena potrta, starka: žalost.

Na Veliko Gospojnico je bila popoldne minoritska cerkev spet natlačeno polna. Krščanski nauk je imel sam oče gvardijan. Proti volji so mu solze zalile oči, ko je videl pred seboj plašno, drhtečo množico: stotere oči je videl vprte v sebe; in iz vseh mu je kričala naproti groza, in je prosilo zbegano, omahujoče upanje. Kakor bi vse govorile: "Pomagaj nam, pomagaj nam, pomagaj! Če ti ne moreš, kdo nam more?" Kaj čudo, če je bila slednja njegova beseda tolažba trpečim in upajočim, balzam obupajočim srcem. Leka pa ni mogel dati. Sam ga ni imel.

"... Zdi se mi, in od drugod prihajajo ista poročila, da strašna morija ponehava. In verujem, da je konec kazni božje blizu. Srce mi pravi, pravi mi vera, upanje in govori tako. Ker Bog, naš Stvarnik in Oče, neskončno usmiljeni, nas ne bo vseh uničil... Pri krvi Kristusovi, za nas grešnike preleti, ga danes spet prosim in rotim, da se nas usmili! Pri sedmih pekočih ranah Matere edinorojenega njegovega Sina ga prosim in rotim, naj prizanesi! Vem, da smo nevedni; spoznavamo, da smo zaslužili njegov srd. A po neskončnem svojem usmiljenju naj prizanesi. Naj prizanesi materam, nosečim in doječim. Naj prizanesi decim, čisti in nedolžni... Prizanesi naj nam vsem, ki smo ga v svojem napuhu in v svoji zaslepljenosti žalili in k jezi izživili, ki pa skrušeno spoznavamo svoj greh in kličemo iz globočine srca: Usmili se, Vseusmiljeni! Prizanesi, Dobrotni, prizanesi..."

Od velikega oltarja in čoli do velikih vrat in še pred vrati, ker tudi na trgu je stalo ljudstvo, je zajecalo in zaihtelo. Tisoče rok je trkalo na prsi, tisoče ust in srč je molilo in prosilo. "Usmili se... Prizanesi... prizanesi..."

Že davno je končal oče gvardijan, že davno je podelil pater Bernardin zadnji blagoslov z Najsvetejšim, a cerkev je bila še natlačeno polna molilcev.

"Usmili se, o Gospod... Prizanesi... prizanesi"

Pred stranskim oltarjem, Materi Božji posvečenim, je na najvišji stopnici klečala mlada mati, še povsem dekle; vsa blede je bila od nemira, da bi smrt morda ugrabila najdražji biser, ki ga ima na svetu. Visoko gor proti oltarju je dvignila neprecenljivi svoj zaklad, malega dojenčka, da ga daruje Bogu in presveti Božji Porodnici.

In ta sta sprejela dar. A drugače nego je revna žena v slabotnih svojih mislih prosila. Ker čuj, gorje! Nenadoma dete krične, da je ostro zazvenelo po vsi širni cerkvi. Vse se je zgenilo, zadrželo kakor pod nenadnim udarcem biča. Vseh oči so se obrnile proti oltarju Device in Matere. In iz vseh je sevala plašnost in strah.

"Glejte, že se zvija v smrtnih bridkoštih!"

"O Jezus usmiljeni, o Mati Božja, res ga je prijelo."

Z blazno grozo je mati naglas zavpila. Ni več vedela, da je v hiši božji, ne v tihi sobici doma. Kakor bi hotela obraniti radost svojega življenja, svoje vse iztrgati rokam smrti, je pritisкала dete na prsi.

Po cerkvi je zašumelo. Zavalovilo je, kakor ko se zarije besneč orkan v gladino in v globočino morja in v divjem srdcu trga vodovje v kose in biča ječeče valove na vse strani. Kakor slabotna, plašna piščeta, ko se spusti nad nje naglo kakor blisk grabeči jastreb, so planili okoli nesrečne matere klečeči pokoncu; na vse strani so se odmikali od matere in od smrti, ki sta se bopili za otroka. V kote so se stiskali plašni in zbegani; nekateri suvani od silnega valovja, so plezali na oltarje. Vsi so čutili s strašno grozo: "Celo tukaj, pred obličjem božjim, pred milimi očmi nebes in zemlje mogočne Kraljice nismo varni. Angel smrti stoji med nami tudi na tem posvečenem kraju. Koga pač še pograbi z nevidno, morilno svojo roko?"

"Gorje!"

IZ FARMARSKIH KROGOV.

(Nadaljevanje s 2. strani.)

se prepričate." Jaz sem njima potrdil da vrjame, in obenem pripomnil, da je še prezgodaj kaj takega trdit in da kakovost zemlje se bo njima pokazala v kratkem času. Ko sta čez en mesec zopet prišla k meni, nekako v juniju, sta že tarnala, da je suša in če ne bo v kratkem dežja se bo vse posušilo, a pri meni se je toliko osušilo in zemlja ogrela, da je bilo vse v lepi rasti in takrat sta pa že nekoliko sumila, da se njima nisem lagal. Prišla je jesen in z njo za nju veliko razočaranje: ono bore malo, ki bi imela pridelati, je prišla zgodnja slana in njima je še to pozeblo, ves živež za zimo sta morala kupiti pri drugih farmarjih. Jaz njima sem odpomogel z zeljem, ki sem ga imel v izobilici. Za povračilo sta mi pomagala skat koruzo. Zatem je prišla zima in z njo nova razočaranja. Ko sta hotela v mesto si kupiti razne potrebščine, sta morala več milj daleč si sama pot delati. Pa enkrat se že gre, ali če je treba večkrat je pa težko. V slučaju kake nezgode in nujne pomoči si pa vsak lahko sam predstavlja posledice, če zapade več čevljev debel sneg. Naslednjo spomlad sta se odločila, da gresta nazaj, pročala sta kar sta mogla, t. j. živino in orodje in to za ceno, kakoršno je hotel kdo plačati. Pustila sta zemljo in poslopje brez oskrbstva, pojavila se nista od onega časa več in gotovo je, da se tudi ne bota. Njuno poslopje pa ako požar ne vpepli bo razpadlo in tako izbrisalo vsako sled njunih težko prisluzenih dolarjev.

Ker se še in se bodo dogajali taki slučaj, ali bi ne bilo umestno od nas farmarjev, da bi več dopisovali ali imeli svoj korner ali kotiček, kakoršen je bil predlagan v tem listu? S tem bi bili nekako organizirani proti raznim zemljiškim spekulantom, ki niso drugega, kakor delomrzneži, ki jim pošteno delo smrdi in

hočejo udobno živeti na račun poštenega delavca. S tako organizacijo bi preprečili veliko takih slučajev in ne bilo bi pretičenih toliko grenkih solza, obvarovali bi našim rojakom ne samo težko prisluzene stotake, za katere so morali leta in leta garati po zakajenih tovarnah in rudnikih, ampak tudi tisočake. Ali se strinjate z mojimi nasveti? Slovenski farmarji odgovorite!!

R. Snidar.

NOVA POSTAVA ZA PROHIBICIJSKE DETEKTIVE

Washington, D. C. 19. marca. V državi Kentucky je zadnjo soboto izdal zvezni sodnik Evans posebno odredbo, ki določa, da morajo prohibicijski detektivi, ako hočejo izvesti hitro preiskavo radi opojnih piškot imeti na rokah "warrant," t. j. sodnijsko pooblastilo za zasledovanje. Istotako ne smejo izvajati preiskav na avtojih brez sodnijskega pooblastila.

V Racine, Wis. je pristopilo preizanje nedeljo nad 400 novih članov v društvo Najsvetejšega Imena, o priliki tamkajšnje štiri-deset-dnevne pobožnosti v cerkvi Najsvetejšega Imena. Tako pridobiva Kristusova armada dan za dnevom.

ŠIRITE LIST EDINOST

IZPLAČILA

v ameriških dolarjih še vedno izvršujemo v zasedenem ozemlju v Italiji. Nemški Avstriji in drugod.

V Jugoslaviji še začasno nemogoče lokalnim bankam izplačevati ameriške dolarje, ker to sedaj izvrši edino Narodna Banka v Beogradu. Vendar na potnikom, ki rabijo dolarje za na pot preskrbimo dolarje.

Dolarske čeke pa še vedno lahko izdajamo in iste vnovičio v stari domovini po dnevnem kurzu v jugoslovanske krone.

Za dolarske pošiljateve računamo sledeče pristojbine: do \$15.00 po 50 centov. — od \$15.00 do \$30.00 po 75 centov. — od \$30.00 do \$50.00 po \$1.00, za izplačila, ki presegajo \$50.00 računamo 1 cent in pol od dolara, ali po \$1.50 od sto dolarjev. H tem pristojbinam se še pridriadi za vsako posamezno nino.

pošiljatev 15 centov za pošiljanje
BANČNI ODDELEK
EDINOSTI
1840 West 22nd Street.
CHICAGO, ILL.

An EXTRA Pair Gives Double Wear

POVABLJENI STF

da pridete v našo trgovino in si ogledate naše bogate zaloge vsakovrstnih oblek, narejene v vseh modah in velikostih!

Za može in mladeniče

OBLEKE Z ENIM IN DVOJNIM HLAČAMI najnovejše mode, ki jih imamo na izbiro sedaj v naši trgovini, na različne načine narejene in v različnih barvah. Pridite v našo trgovino in našli boste fino izbiro, kjer si boste lahko izbrali obleko, ki bo vam krojila in ugajala. Mi krojimo obleke, da prija natančno vsaki postavi. Pri nas dobite obleke za vsako postavo, malo ali veliko, po sledečih zmernih cenah

\$22.50, \$25.00, \$30.00, \$35.00, \$40.00 in \$45.00.

V torek, četrtek in soboto imamo odprto zvečer. Ob nedeljah imamo odprto našo trgovino dopoldne.

1800—1808 Blue Island Ave., Cor. 18th Street.

Dolžnost Slovencev v Chicago

je, da dajo svoje perilo oprati v SLOVENSKO PRALNICO "LAUNDRIJO." Ne podpirajte več tujcev, ko imate v svoji sredi svojega lastnega rojaka, ki vodi to obrt. Kadar imate pripravljeno svoje perilo, pokličite na telefon, da pride na Vaš dom voz Slovenske pralnice. Mi peremo oblačila in vse, kar je za prati. Čistimo obleke "Dry cleaning," čistimo karpete, zavese in sploh vse, kar se da čistiti. Kadar imate kaj za prati, čistiti, ne pozabite na naše ime. Pokličite nas po telefonu.

SOUTH—WEST LAUNDRL CO.
JOHN ČERNOVIČ, lastnik.
255 W. 31st Street, CHICAGO, ILL.
Telephone: Yards 5893.

Starokranjske kose in drugo orodje.

EDINA AGENTURA ZA CELO AMERIKO CENE SO:

Kose močnejše Moldouke z rinko in ključem, po \$2.75, po 6 kos skupaj, ali več po \$2.50; dolge so po 26-28-30 in 32 palcev.
Kose malo ozje Poleranke po \$2.00, 6 kos skupaj ali več po \$1.75.
Klepanje po \$1.50, ta težje po \$2.00.
Brusilni kamni po 50c., ta veliki po 75c.
Kosišča po \$1.75 in po \$2.00.

Oselniki plehnati po 50c., leseni po 75c.
Srpi lepi, veliki za klepat \$1.00.
Motike ročno kovane (Struške) \$1.50.
Motike fabriške, močne po \$1.25.
Ročno kovane plankae na Kranjskem, 3 funte teške za na desno roko \$3.00.
Ta velike plankae z obema rokama tesati 6-7 funtov teške \$6.50.

Pošljite denar ali poštno nakaznico z naročnino na:

STEPHEN STONICH,

105 Lake St., CHISHOLM, MINN.

V zalogi imam tudi najboljše vrste Lubasove Harmonike iz Jugoslavije, tri in štiri vrstne, po štirikrat oglašene, kakor tudi fine literne steklenice, močne šlifane, pol litra cena \$1.00 — en liter \$1.50 po dva litra \$2.00. Poštnino plačam na vse kraje.

Vse blago popolnoma garantirano.

Prodajamo tudi na debelo trgovinam.

Pišite po naš cenik!

DOMAČE PIVO!

Si naredite lahko po svojem okusu, ako kupite pri NAS:

"HMELJ IN MALT"

Zraven damo navodilo, kako zvariti dobro domače PIVO!

Prodajamo Malt in Hmelj na debelo in drobno.

MAL—TEEN—MALT—EXTRACT CO.

Jos. Bielak, lastnik

1942 W. 21st Street, CHICAGO, ILL.

List Edinost

je last slovenskih katoliških delavcev v Ameriki. Za njih korist se izdaja, da brani njih pravice in jim kaže pravo pot do pravega napredka. List Edinost zahaja skoro v vse slovenske naselbine po Ameriki. Vse zavedne slov. družine so nanj naročene, in ga pridno čitajo, ker v njem najdejo največ pravega poduka, mnogo zanimivih novic in zabavnega čtiva.

ZATO SO OGLASI V LISTU "EDINOSTI" USPEŠNI. Trgovci, ki imajo svoje trgovine naj poizkusijo oglašati v listu "Edinosti" in prepričani smo, da bodo potem v Edinosti stalno oglašali.

DRUŠTVA SE BODO POVZDIGNILA DO VSPEHA, ako ob raznih prireditvah in kampanjah oglašajo v našem listu. Poizkusite in prepričate se enkrat. Poslužite se lista za Vašo reklamo, da jo list ponese na slovenske domove pred oči slovenskih rojakov, da bodo znali, kaj prirejate in kdaj!

NAŠA TISKARNA

je sedaj skoro najmodernejša slov. tiskarna v Ameriki. Tiskarska dela izvršujemo lično in točno. Vsem slovenskim č. gg. duhovnikom, cenjenim društvam, trgovcem in posameznikom, se najtopleje priporočamo, da se spomnijo na nas, kadar potrebujejo, kakih tiskovin.

Ničesar drugega ne prosimo Vas, kakor vprašajte nas za cene, predno oddaste naročilo drugam. Ako le to storite, smo prepričani, da bomo vedno tiskali Vaše tiskovine mi!

Mi izvršimo vsako tiskarsko delo. Najsi bo še tako malo ali veliko. Poizkusite pri nas!

TISKOVNA DR. 'EDINOST'

1849 W. 22nd Street Chicago, Ill.

Phone: Canal 0098.